

NAMEN NOEMEN

De bevolkingskernen die aan de huidige Vuurtorenwijk voorafgingen, werden met tal van namen gezegend: Lisjemorre, Mosselhoek, de Overkant, Quartier du Phare, Oede Viertorre en laatst Opex, ... De volksmond had (en heeft?) het echter vaak – smalend – over het „negerdorp” of het „negerkwartier”.

Over de oorsprong van deze laatste eretitel doen meerdere theorieën de ronde. Eentje daarvan gaat terug tot de eerste wereldoorlog, toen het Vuurtorenkwartier hoofdzakelijk bevolkt werd door minder gegoede burgers: bootjessjouwers, of arbeiders tewerkgesteld bij de uitbreiding van de vissershaven. Volgens dit smeūige verhaal haalden de toenmalige bewoners van de wijk hun wintervoorraad kolen stiekem uit de reserves van de maatschappij die de staatspakketboten naar Engeland beheerde. Zij zaten van kop tot tenen onder het kolengruis, en zouden naar verluidt door de Duitsers die op 15 oktober 1914 Oostende binnrukten tot „negers” herdoopt zijn. Si non e vero, e ben trovato: ook al is het niet waar, het is toch een mooi verhaaltje ...

Toevallig of niet, maar dit „negerdorp” werd achteraf gezegend met een aantal straatnamen die naar zijn exotische eretitel verwijzen: Congolaan (nu Dr. Ed. Moreauxlaan), Afrikalaan, Stanleylaan, Sgt. De Bruynestraat, Taboralaan.

Wat Congo en Afrika waren of zijn, weten we allen. Ook de naam Stanley klinkt de meesten van ons beslist niet onbekend in de oren. De Stanleylaan werd genoemd naar Henry Morton Stanley die eigenlijk John Rowlands heette. Deze Engelse ontdekkingsreiziger leefde van 1841 tot 1904, en werd door Leopold II aangeworven om een Vrije Kongostaat op te richten (het latere Belgisch-Kongo).

Sgt. De Bruyne hoorde thuis in dezelfde koloniale periode, en maakte zich verdienstelijk in de strijd tegen de slavernij. Dat was (beleefd gezegd) bepaald niet de sterkste zijde van ons aller Leopold, maar de internationale gemeenschap drong aan ... Tijdens een veldtocht tegen de Arabische slavenhandelaars in Centraal-Afrika vielen onze Sgt. De Bruyne en Lt. Lippens (een voorvader van Knokkes frigobox-held) in handen van de Arabieren. De Bruyne zag kans te ontsnappen, maar weigerde zijn lotgenoot in de steek te laten. Beiden werden door de Arabieren van kant gemaakt. In een oude biografie van Leopold II lezen we: „Zoolang België zal bestaan, zal het heerlijk aandenken aan De Bruyne in het geheugen van zijne kinderen geprent blijven”. In onze wijk blijft dit heerlijk aandenken zelfs geprent in straatnaamborden ...

Voor tal van andere straatnamen op de Vuurtorenwijk dient de verklaring eveneens in het verleden gezocht te worden, zij het in minder exotische oorden. Twee categorieën mensen kwamen daarbij flink aan bod: vechtersbazen en artiesten.

De Spinoladijk werd genoemd naar Ambrogio, markies de Spinola, een

Italiaanse condottiere (aanvoerder van een huurlingenleger) die leefde van 1569 tot 1630. In dienst van Spanje maakte hij een tijdlang onze kontreien onveilig. Op zijn aktief heeft hij ondermeer de verovering van Oostende na het beleg van 1602-1604. Achteraf pleitte hij vruchteloos voor het sluiten van vrede tussen Spanje en de Verenigde Provinciën.

De Engelsman Francis Vere leefde in dezelfde roerige dagen als Spinoza. Deze militair voerde op het einde van de zestiende eeuw het bevel over de Engelse troepen in de Nederlanden. In die functie versloeg hij samen met Maurits van Nassau op 2 juli 1600 de Spaanse troepen van Aartshertog Albrecht tijdens de beroemde slag bij Nieuwpoort. En blijkbaar kon hij er niet genoeg van krijgen, want van juli 1601 tot maart 1603 vinden we hem eveneens terug te Oostende.

Enkele straten op de wijk werden ook genoemd naar Oostendse kapers: Jacob Besage, Jacobsen, Jan Diericksen, Mansveld, en De Rudder. De bekendste van het rijtje is allicht Jacob Besage. Te Oostende geboren in 1600 kwam hij in 1629 om het leven tijdens een zeegevecht tegen Nederlands bekendste kaper Piet Pieters, alias Piet Hein. In de Biographie Ostendaise uit 1900 staat een mooi romantisch verhaaltje te lezen over Besage.

Onze stoere zeebonk was smoorverliefd op ene Aldegonde Bauwens, maar de vader van zijn uitverkorene wou zijn dochter slechts wegschenken aan wie op zee een belangrijke overwinning behaalde. Onze heldop-vrijersvoeten koos dus met drie schepen het zeegat en het geluk lachte hem meteen toe: hij ontmoette binnen de kortste keren de schrik der zeeën Piet Hein. Een verschrikkelijke strijd barstte los, eindigend in lijf-aan-lijf gevechten aan boord van Heins schip. Besage kon daarin de zo gevreesde Nederlandse aanvoerder eigenhandig met een pistoolschot doden, ... maar werd helaas even later zelf door een Nederlands schot geveld. In plaats van de hand van zijn geliefde kreeg hij een praalgraf met een marmeren plaat waarop in gouden letters gegraveerd ondermeer het volgende te lezen stond:

„Tot loffelyck gedaght, der vroomen Capiteyn
Jacques Besage die, den Koninck t' Edel Grey
Getrouwelyck heeft gedient (...)
(...) Besage heeft, in t' groot Neptunus Pley
Getoont zyn kloek gewelt, ten heeft hem noeyt verdrot
De geusen Admirael, heeft hij zelfvs dootgeschoten.
T' was hunnen Generael, Pieter Pietersen Heyn,
Voor wie de groote Zee, scheen wesen veel te cleyn,
Hy noemt hem onzen Schrick, den roem der Batavieren,
Besage wel gemoet, doet hem van t' leven swieren.
En als hy met gewelt, dit stuck had uytgerecht
Zoo was hy wel te vreen, te blyven in t' gevecht.
Volhertigh in den strydt, is hy seer kloek gebleven,
Tot dat hy rechterhant, gelaeten heeft syn leven (...)

Het grote aantal helden die een rol hebben gespeeld in het verleden

van de stad heeft nochtans niet kunnen verhinderen dat ook minder gewelddadige zielen werden waardig bevonden om hier op een straatnaambord te prijken. Bij de kunstenaars die op deze wijze werden „vereeuwigd” treffen we op de eerste plaats Antoon Mouqué. Deze priester-organist en toondichter werd te Oostende geboren in 1659 en overleed er in 1723. In zijn tijd werd hij gewaardeerd als componist van hoofdzakelijk religieuze muziek: Magnificat, Salve Regina, Lamentationes en dies meer.

Aimé Liebaert, te Oostende geboren in 1783 en overleden in 1854, was stadsambtenaar van beroep, maar dichter in zijn vrije tijd. Hij veroverde tal van erepalmen op dichtwedstrijden met werken als „De Neerlaag der Algieren en de afschaffing der slavernij”. Ook als toneel-auteur genoot hij een zekere faam.

Eveneens een kunstminnende ziel was de apotheker Thomas Van Loo. Geboren te Oostende in 1777 vestigt hij zich later in Brugge waar hij in 1851 overlijdt. Hij verwierf faam als wetenschapper (ondermeer als professor aan de Medische School van Brugge), maar ontpopte zich tevens tot een gevierd dichter die de „Vlaamse zaak” genegen was. In een gedicht over de „Lof der Nederduytsche tael” schreef hij:

„O Tael, mij altijd lief! o bloem van mijn gezangen
’k wensch u met al het schoon der Kunst te zien omhangen.
Een ander moge vrij, in dichterlijken trekken,
Uw zwier en deftigheid met meerder kunst ontdekken
Hij kan, hoe zoeter klank hij op de snaer moog slaen,
In liefde voor de tael, mij niet te boven gaen.”

De schilder Edouard Hamman zag voor het eerst het levenslicht te Oostende in 1819. Hij debuteerde met historiewerken (o.a. De intocht van Albrecht en Isabella in Oostende) waarmee hij alom sukses oogstte. In 1846 vestigde hij zich in Parijs, toendertijd de kunststad bij uitstek, waar hij tal van vererende opdrachten kreeg. Zo belandde hij in de „beau monde”: vanwege koning Victor-Emmanuel van Italië kreeg hij het Kruis van Ridder van de Italiaanse Kroon opgespeld, koning Nôrôdôm van Cambodga verleende hem de hoogste onderscheiding van zijn land ... E. Hamman overleed te Parijs in 1888, maar blijft op de Vuurtorenwijk voortleven op de straatnaamborden.

Nog andere straten op de wijk verwijzen – hoe kan het anders op een vissersbuurt – naar de zeevaart en de visserij: Noordzeestraat, Westhinderstraat, Loodsenstraat, Stokersstraat, Werktuigkundigenstraat, Ruitingenstraat, Havenstraat, Voorhavenlaan, Stroombanklaan enzovoort.

Tenslotte werd ook een reeks straten genoemd naar staatshoofden (Napoleon, Victoria) of naar politici (Hendrik Baels, Edouard Moreaux, Edward Anseele). Maar om ook nog daarover een boekje open te doen, neen, dat is te gevaarlijk. Ook de Buskruitstraat bevindt zich immers op onze wijk.